

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 73

Херсон – 2010

ординаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований у ВАК України в 1997 році "Сільськогосподарські науки", перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (постанова президії ВАК №1-05/7), у лютому 2000 року (№2-02/2) додатково "Економіка в сільському господарстві", у червні 2007 року (№1-05/6) додатково "Іхтіологія" та у квітні 2010 року "Сільськогосподарські науки" (№1-05/3). Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13534-2508 ПР від 10.12.2007 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрного університету 26.11.2010 року (протокол № 5).

Редакційна колегія:

Ушкаренко В.О.	– д.с.-г.н., професор, академік УААН (головний редактор);		
Коваленко В.П.	– д.с.-г.н., професор, чл. кор. УААН (заст. головного редактора);		
Морозов В.В.	– к.с.-г.н., професор (заст. головного редактора);		
Колесніков В.В.	– к.с.-г.н., доцент (відповідальний редактор);		
Арсан О.М.	– д.б.н., професор;	Лимар А.О.	– д.с.-г.н., професор;
Базалій В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Мармуль Л.О.	– д.е.н., професор;
Бойко М.Ф.	– д.б.н., професор;	Миколайчук Н.С.	– д.е.н., професор;
Вовченко Б.О.	– д.с.-г.н., професор;	Міхеев Є.К.	– д.с.-г.н., професор;
Гамаюнова В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Нежлукченко Т.І.	– д.с.-г.н., професор;
Грановська Л.М.	– д.е.н., професор;	Орлюк А.П.	– д.б.н., професор;
Данілін В.М.	– д.е.н., професор;	Пелих В.Г.	– д.с.-г.н., професор;
Дебров В.В.	– д.с.-г.н., професор;	Пилипенко Ю.В.	– д.с.-г.н., професор;
Євтушенко М.Ю.	– д.б.н., професор;	Салатенко В.Н.	– д.с.-г.н., професор;
Зубенко В.В.	– к.ю.н., доцент;	Соловійов І.О.	– д.е.н., професор;
Кудряшов В.П.	– д.е.н., професор;	Ушкаренко Ю.В.	– д.е.н., професор;
Лавриненко Ю.О.	– д.с.-г.н., професор, чл.-кор. УААН;	Філіп'єв І.Д.	– д.с.-г.н., професор;
Лазер П.Н.	– к.с.-г.н., професор;	Ходосовцев О.Є.	– д.б.н., професор;
		Червін І.І.	– д.е.н., професор;
		Шерман І.М.	– д.с.-г.н., професор.

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип.73. –Херсон: Айлант. 2010. –370 с.

У збірнику подаються результати наукових досліджень теоретичного та практичного характеру з різноманітних питань розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

Розрахований на наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів вищих навчальних закладів і виробників, які працюють над вирішенням актуальних проблем розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

12. Чухно А. Висновки і пропозиції, що витікають із праці «Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України» // Економічна теорія. – 2004.-№1.
13. Шинкарук Л.В. Нагромадження основного капіталу та тенденції його відтворення в економіці України: Автореферат на здобуття ступеня доктора економічних наук.- К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2007р.
14. Юшин С.О., Брусенко М.А. Еволюція стратегій і пріоритетів розвитку економіки України та її аграрного сектора // Електронной ресурс.- Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>.

УДК 631.95 (477.74)

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ ОДЕЩИНИ

Т.В.МОВЧАН – к. е. н., Одеський ДАУ

Постановка проблеми. Дослідження еколого-економічного стану землекористувань Одещини досить актуальне завдання, яке постає перед науковцями, адже попередження і усунення негативних екологічних явищ, що мають місце в системі управління в галузі використання та охорони земельних ресурсів, вимагає створення та впровадження нових підходів щодо ефективного та раціонального землекористування.

Стан вивчення проблеми. Дослідження екологічного стану землекористувань Одеського регіону знаходиться поки що не на належному рівні. Форми господарювання (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, сільськогосподарські кооперативи, фермерські господарства, особисті селянські господарства тощо) вимагають розробки чіткої стратегії природокористування, вдосконалення механізму регулювання у системі управління в галузі використання та охорони земельних ресурсів для впровадження заходів ефективного та раціонального використання виробничого потенціалу. Особисті селянські господарства вже починають приділяти увагу екологічному фактору, але деякі чинники (збільшення техногенного навантаження, розширення площ землекористувань, розповсюдження ерозійних процесів, недосконалість структури посівних площ тощо) призводять до загострення екологічних проблем. Отже, процес збереження, відтворення та охорони земельно-ресурсного потенціалу залишається недостатньо вивченим і визначає актуальність його дослідження.

Результати досліджень. Охорона земель у системі управління землекористуванням у нашій державі здійснюється Кабінетом

Міністрів України, радами та їхніми виконавчими й розпорядчими органами, спеціально уповноваженими на те державними органами з охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів та іншими державними органами відповідно до чинного законодавства України.

Ефективність охорони земель у системі управління в галузі використання та охорони земельних ресурсів на регіональному рівні зумовлена: заінтересованістю районних державних адміністрацій у результатах ґрунтозахисної діяльності; компетентністю органів місцевого самоврядування при складанні поточних планів природоохоронних заходів; якістю фінансування з місцевих бюджетів на охорону земель; кваліфікованістю спеціалістів з контролю за використанням та охороною земель.

Необхідність охорони ґрунтів, відновлення та оптимізація їх продуктивної сили – основна екологічна проблема. Стан ґрунтів як дзеркало відбиває протиріччя, що виникають у суспільстві. Забруднення ґрунтів відбувається в основному через викиди підприємств промисловості, енергетики та автотранспорту, а також хімізацію сільського господарства. Велику небезпеку представляє забруднення ґрунтів важкими металами. Джерелом забруднення ґрунтів служать звалища промислових і побутових відходів. Щорічно у ґрунтах знижується вміст гумусу, що призводить до ущільнення і знижує їх водомісткість у 15 – 20 разів.

Одеській області притаманні чорноземні ґрунти високої родючості, які становлять головне природне багатство регіону. Шкода, але ґрунтовий покрив Одещини деградує внаслідок не завжди правильного та інтенсивного використання.

Від вітрової і водної ерозії в регіоні страждають ґрунти на схилах, унаслідок чого зменшується їх потужність та вміст гумусу. Умови формування і особливості ерозійних процесів різні, тому кожна земельна ділянка потребує своєї гнучкої, притаманної лише їй ґрунтозахисної системи, яка допоможе захистити її від ерозії, підвищити її родючість і допоможе керувати водним режимом ґрунтів. Для цього необхідно враховувати екологічний, природний, господарський стан і використання земельної ділянки, якість ґрунтового покриву, рельєф, експозицію схилів.

Ґрунтозахисні системи землеробства передбачають об'єднання сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей, багаторічних насаджень), подібних за екологічними умовами і способом використання у групи. Екологічний аспект КМОТ (контурно-меліоративної організації території) досліджував професор М.І. Лопирев, ним сформульовані екологічні принципи (адекватності, сумісності, відповідності фітоценозу місцезнаходження, пріоритету фітомеліорації, просторового і видового різновиду середовища, урахування мікрональності природних умов і природного балансу

та економічності), яких необхідно дотримуватись у сучасних умовах землекористування.

На нашу думку, необхідно вести моніторинг за потенційним змиванням ґрунтів, аналізуючи його і відображаючи на розроблених для цього картах, за основу можна брати методику професора Г.І. Швєбса або ГОСТ 17.4.4.03–86 «Метод визначення потенційної безпеки ерозії під впливом дощів». Розрахунок потенційної безпеки ерозії враховує річні ґрунтові втрати, чинники еродованої здатності дощу, придатності ґрунту ерозії, стрімкості схилів, довжини схилу, рослинності і сівозмін, ефективності протиерозійних заходів.

Унаслідок недосконалих технологій поливу замулюються і засолюються ґрунти на зрошуваних землях, яких багато в Одеській області. Унаслідок незбалансованого внесення мінеральних добрив ґрунти забруднюються нітратами, пестицидами та гербіцидами.

Захист та збереження ґрунтового покриву Одещини – дуже актуальна проблема, яку можна вирішити за допомогою нарізки полів з урахуванням рельєфу – стрімкості схилів, змитості ґрунтів – ступеня еродованості, тобто впровадження нових схем організації землекористування – ландшафтно-контурної та контурно-меліоративної. Ще одним напрямом збереження ґрунтового покриву і відновлення родючості земель є виведення з обробітку еродованих, заболочених і засолених земель і відновлення на них природних угідь – пасовищ, сіножатів, чагарників, лісів.

В управлінні у галузі використання та охорони земельних ресурсів важливе значення має моніторинг. Це організоване й системне спостереження за ходом і характером усіх змін в управлінні у галузі використання та охорони земельних ресурсів. Моніторинг формує інформаційну базу для аналітично-прогностичних досліджень, на основі яких шляхом оцінки альтернативних варіантів приймаються рішення щодо управління. Основним завданням моніторингу земель є прогноз еколого-економічних наслідків деградації земельних ділянок з метою запобігання або усунення дії негативних процесів. Нині моніторинг земель, на нашу думку, – оптимальний засіб для одержання об'єктивної і точної інформації щодо раціонального використання й охорони земель у системі управління землекористуванням.

Слід відзначити, що створення екологостабілізуючого землекористування ще одна з проблем Одеської області. Звичайно, це процес надто складний. Він пов'язаний з відсутністю науково-обґрунтованих проектів землеустрою щодо створення екологостабілізуючих землеволодінь, землекористувань, з відсутністю відповідно розробленої документації, що обґрунтовує з економічної точки зору оптимальний розмір землеволодінь, землекористувань. Великим недоліком є створення умов для законодавчої бази, яка дала б змогу розв'язати насамперед

екологічні проблеми. На жаль, дотримання розроблених наукових рекомендацій і усунення антропогенного впливу на довкілля і ґрунтовий покрив гальмує недостатнє фінансування програм, спрямованих на збереження та відновлення земельного фонду країни.

Висновки та пропозиції. Дослідивши екологічний стан землекористувань Одещини, зробили висновок, що він знаходиться поки що не на належному рівні. Нами запропоновано при використанні кожної земельної ділянки враховувати природний, екологічний і господарський її стан, якість ґрунтового покриву, рельєф, експозицію схилів. Завдяки такій гнучкій ґрунтозахисній системі, на нашу думку, призупиняться ерозійні процеси, підвищиться родючість ґрунтів і виникне можливість керування водним режимом ґрунтів. Нами рекомендовано в сучасних умовах землекористування дотримуватись екологічних принципів (адекватності, сумісності, відповідності фітоценозу місцезнаходження, пріоритету фітомеліорації, просторового і видового різновиду середовища, урахування мікрозональності природних умов і природного балансу та економічності). У результаті досліджень дійшли висновку, що необхідно вести моніторинг за потенційним змиванням ґрунтів, аналізуючи його і відображаючи на розроблених для цього картах, за основу рекомендовано брати методику професора Г.І. Швєбса або ГОСТ 17.4.4.03–86 «Метод визначення потенційної безпеки ерозії під впливом дощів». Нами обґрунтовано, що захист та збереження ґрунтового покриву Одещини – досить актуальна проблема, яку можна вирішити за допомогою впровадження нових схем організації землекористування – ландшафтно-контурної та контурно-меліоративної, а також рекомендовано виведення з обробітку еродованих, заболочених і засолених земель і відновлення на них природних угідь з метою збереження ґрунтового покриву і відновлення родючості земель. Зазначено, що оптимальним засобом для одержання об'єктивної і точної інформації щодо раціонального використання й охорони земель у системі управління землекористуванням є моніторинг земель, який у нашій країні, на жаль не ведеться. Хочеться ще відмітити, що розв'язання екологічних проблем Одеського та й усіх регіонів України гальмується недосконалістю законодавчої бази.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кривов В.М. Проблеми організації ефективного землекористування в Україні та шляхи їх розв'язання / В.М.Кривов // Землевпоряд. вісн. – 2005. – № 3. – С. 10–14.
2. Новаковський Л.Я. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування / Л.Я.Новаковський, М.А. Олещенко. – К.: Урожай, 2007. – С. 54–65.

3. Новоторов О.С. Економіка землегосподарювання: теорія, методологія / О.С. Новоторов. – К.: ДКС центр, 2009. – 628 с.
4. Осипчук С.О. Про охорону земель в Україні / С.О.Осипчук // Землевпоряд. вісн. – 2006. – № 2. – С. 28–36.
5. Хвесик М.А. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні: моногр. / М.А.Хвесик, В.А.Голян, А.І.Крисак. – К.: Кондор, 2007. – 522 с.

УДК 321.01:351.9

МЕХАНІЗМИ КОНТРОЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Г.В.ДМИТРЕНКО – кандидат наук з державного управління, заступник Голови Головного КРУ України

Постановка проблеми. Ефективність роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади великою мірою залежить від здійснення контролю за виконанням законів України, указів, розпоряджень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, рішень інших органів вищого рівня і їхніх власних рішень та організацій виконання.

Завдання і методика досліджень. Основним завданням дослідження є обґрунтування контролю як систематичної конструктивної діяльності органів державного управління, їх керівників і підрозділів щодо забезпечення відповідності фактичних результатів роботи запланованим або визначеним рішенням органів вищого рівня.

Результати досліджень. За ознакою та взаємозв'язком суб'єктів визначаються внутрішній (внутрішньовідомчий) і зовнішній контроль. Внутрішній контроль здійснюється органами однієї системи, які перебувають в адміністративній підпорядкованості, і спрямованій на вирішення завдань, що стоять перед певним конкретним органом управління. Але без створення ефективної системи зовнішнього контролю, який визначає основи державного контролю, побудувати раціональну систему внутрішнього контролю практично неможливо [2].

Зовнішній, або надвідомчий, контроль здійснюється з боку органів державної влади, спеціалізованих органів, а також громадськості за додержанням законності в організаціях і установах, організаційно їм не підпорядкованих. Формами зовнішнього контролю є президентський, парламентський, конституційний, судовий, прокурорський (прокурорський нагляд), фінансовий та громадський. Характеризуючи такий вид контролю, як президентський, можна зазначити, що Президент України має широкі повноваження у сфері

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА АПК, РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ, ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ Й ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

30.	Мармуль Л.О., Сакун А.Ж. – Логістичне забезпечення організації збутової діяльності	184
31.	Колесник Ю.В. – Деякі особливості та тенденції розвитку сучасного світового ринку	189
32.	Коваль С.В. – Професійна етика як невід'ємна складова обліково-аудиторської діяльності в аграрному секторі економіки .	193
33.	Сухоруко О.В., Новосьолова О.С. – Оцінка боргової політики України та її вплив на стан державних фінансів	198
34.	Фомішина В.М. – Пріоритетні напрями сучасного соціально-економічного розвитку України	207
35.	Мовчан Т.В. – Еколого-економічні проблеми землекористувань Одещини	214
36.	Дмитренко Г.В. – Механізми контрольних повноважень вищих органів влади України.....	218
37.	Орленко О.В. – Фінансовий механізм державної підтримки аграрного сектора України	225
38.	Гапоненко Л.В. – Оцінка використання земельних ресурсів та проблеми відновлення порушених земель	230

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ АПК, ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

39.	Ушкаренко Ю.В. – Досвід розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації у країнах з розвинутою ринковою економікою.....	236
40.	Дєбров В.В., Торська С.М. – Пріоритетні напрями державної підтримки фермерських господарств Херсонської області	246
41.	Тарасюк Г.М. – Правові засади забезпечення якості та безпеки харчової продукції та їх місце в системі планування діяльності підприємств харчової промисловості	252
42.	Стовба Т.А. – Проблеми та перспективи розвитку морського транспорту України	265
43.	Коваленко О.Ю. – Методи стохастичного моделювання в економічному аналізі господарської діяльності підприємства	276
44.	Захарченко Р.М., Сидорук М.В., Сидорук В.В. – Захист інтересів учасників корпоративних відносин при управлінні підприємством.....	284
45.	Мохненко А.С. – Методичні основи оцінки розвитку і функціонування фермерських господарств.....	289